ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 15ης Σεπτεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-197/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ισπανία) με απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Απριλίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Unió de Pagesos de Catalunya

κατά

Administración del Estado,

παρισταμένης της:

Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos — Iniciativa Rural del Estado Español,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, J.-J. Kasel, A. Borg Barthet (εισηγητή), E. Levits και M. Berger, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Ιουνίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos — Iniciativa Rural del Estado Español, εκπροσωπούμενη από τους R. Granizo Palomeque και I. Hernández Urranburu, abogados,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Muñoz Pérez και A. Rubio González,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον N. Graf Vitzthum,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Γ. Σκιάνη, Σ. Παπαϊωάννου και Χ. Βασάκου,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Riedl,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Τσερέπα-Lacombe και τον F. Jimeno Fernandez,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 7ης Ιουλίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 42, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2019/93, (ΕΚ) 1452/2001, (ΕΚ) 1453/2001, (ΕΚ) 1454/2001, (ΕΚ) 1868/94, (ΕΚ) 1251/1999, (ΕΚ) 1254/1999, (ΕΚ) 1673/2000, (ΕΟΚ) 2358/71 και (ΕΚ) 2529/2001 (ΕΕ L 270, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως ασκηθείσας από την Unió de Pagesos de Catalunya (Ένωση γεωργών της Καταλονίας) κατά του βασιλικού διατάγματος 1470/2007, της 2ας Νοεμβρίου 2007, περί εφαρμογής των άμεσων ενισχύσεων στη γεωργία και την κτηνοτροφία (*BOE* αριθ. 264 της 3ης Νοεμβρίου 2007, σ. 45104).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1782/2003

3 Κατά το άρθρο 42, παράγραφοι 3 έως 5, του κανονισμού 1782/2003:

«3. Τα κράτη μέλη δύνανται να χρησιμοποιούν το εθνικό απόθεμα προκειμένου να καθορίζουν, κατά προτεραιότητα, ποσά αναφοράς για τους γεωργούς που αρχίζουν τη γεωργική τους δραστηριότητα μετά την 31η Δεκεμβρίου 2002 ή το 2002, αλλά χωρίς να λαμβάνουν κάποια άμεση ενίσχυση για το έτος αυτό, σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια και με τέτοιον τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν ίση μεταχείριση μεταξύ γεωργών και να εμποδίζουν τις στρεβλώσεις της αγοράς και του ανταγωνισμού.

4. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν το εθνικό απόθεμα προκειμένου να καθορίζουν, με αντικειμενικά κριτήρια και κατά τρόπο που εγγυάται την ίση μεταχείριση μεταξύ γεωργών και την αποφυγή στρεβλώσεων της αγοράς και του ανταγωνισμού, ποσά αναφοράς για γεωργούς σε συγκεκριμένες καταστάσεις που θα καθοριστούν από την Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 144, παράγραφος 2.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν το εθνικό απόθεμα για να θεσπίζουν, σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια και κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται ίση μεταχείριση μεταξύ των γεωργών και να αποφεύγονται στρεβλώσεις της αγοράς και

του ανταγωνισμού, ποσά αναφοράς για τους γεωργούς περιοχών στις οποίες εφαρμόζονται προγράμματα αναδιάρθρωσης και/ή αναπτυξιακά προγράμματα που υπόκεινται σε κάποια μορφή δημόσιας παρέμβασης προκειμένου να αποφευχθεί η εγκατάλειψη της γης ή/και να αντισταθμιστούν συγκεκριμένα μειονεκτήματα για τους γεωργούς των περιοχών αυτών.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1698/2005

4 Κατά το άρθρο 20, στοιχείο α΄, του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ L 277, σ. 1):

«Η στήριξη που στοχεύει την ανταγωνιστικότητα του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας αφορά:

α) μέτρα που αποσκοπούν στην προαγωγή της γνώσης και στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω:

[…]

ii) εγκατάστασης νέων γεωργών,

[…]»

5 Το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του εν λόγω κανονισμού ορίζει:

«Η στήριξη που προβλέπεται στο άρθρο 20, στοιχείο α΄, σημείο ii, παρέχεται σε άτομα, τα οποία:

α) είναι ηλικίας κάτω των 40 ετών και εγκαθίστανται για πρώτη φορά σε γεωργική εκμετάλλευση ως αρχηγοί της εκμετάλλευσης.»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

6 Κατά το πρώτο του άρθρο, το βασιλικό διάταγμα 1470/2007 αποσκοπεί στη θέσπιση βασικών κανόνων, εφαρμοστέων σε ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων που προβλέπει ο κανονισμός 1782/2003.

7 Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του εν λόγω διατάγματος ορίζει μεταξύ άλλων:

«Με την επιφύλαξη της τηρήσεως των οριζόμενων προϋποθέσεων, δικαιώματα ενιαίας ενισχύσεως από το εθνικό απόθεμα χορηγούνται στους κάτωθι:

[…]

β) στους νεαρούς γεωργούς οι οποίοι πραγματοποίησαν την πρώτη εγκατάσταση στο πλαίσιο ενός προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης που καθορίζεται βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 […], οι οποίοι δραστηριοποιήθηκαν σε κάποιον από τους τομείς του παραρτήματος VI του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003, πλην του τομέα παραγωγής σπόρων για σπορά, και δεν έχουν λάβει ήδη δικαιώματα ενιαίας ενισχύσεως από το εθνικό απόθεμα.»

8 Το βασιλικό διάταγμα 1470/2007 καταργήθηκε στις 4 Οκτωβρίου 2008 με το βασιλικό διάταγμα 1612/2008, της 3ης Οκτωβρίου 2008, το οποίο με τη σειρά του καταργήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 1608/2009, της 13ης Νοεμβρίου 2009. Οι όροι του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 ενσωματώθηκαν εντούτοις στα μεταγενέστερα διατάγματα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Στις 27 Οκτωβρίου 2008, η Unió de Pagesos de Catalunya άσκησε ενώπιον του Tribunal Supremo διοικητική προσφυγή κατά του βασιλικού διατάγματος 1470/2007. Προς στήριξη της προσφυγής της, υποστηρίζει ιδίως ότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο b, του διατάγματος αυτού προσκρούει στο άρθρο 42, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003, διότι παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως των γεωργών.

10 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο b, του προαναφερθέντος διατάγματος εισάγει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των γεωργών, καθότι απαιτεί από τους νεαρούς γεωργούς να έχουν πραγματοποιήσει την πρώτη τους εγκατάσταση στο πλαίσιο ενός προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης βάσει του κανονισμού 1698/2005, προκειμένου να μπορούν να υπαχθούν στο καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως.

11 Εκτιμά, συνεπώς, ότι η επίλυση της ενώπιον αυτού εκκρεμούς διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 42, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003, στο μέτρο που η ερμηνεία αυτή ασκεί άμεση επιρροή στο κύρος της προσβαλλόμενης εθνικής διατάξεως. Αναφέρει, επίσης, ότι, μολονότι το βασιλικό διάταγμα 1470/2007 καταργήθηκε, το περιεχόμενό του ενσωματώθηκε στα βασιλικά διατάγματα 1612/2008 και 1680/2009. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι η προσβαλλόμενη διάταξη αφορά και άλλες προσφυγές των οποίων ενδέχεται μελλοντικώς να επιληφθεί ως προς το ίδιο ζήτημα.

12 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι σύμφωνο με το άρθρο 42, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003 του Συμβουλίου, το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο b, του βασιλικού διατάγματος 1470/2007, της 2ας Νοεμβρίου 2007, το οποίο εξαρτά τη δυνατότητα χορηγήσεως από το εθνικό απόθεμα δικαιωμάτων ενιαίας ενισχύσεως από τον όρο να πρόκειται για νεαρούς γεωργούς που έχουν πραγματοποιήσει την πρώτη τους εγκατάσταση στο πλαίσιο ενός προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης που καθορίζεται βάσει του κανονισμού 1698/2005;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

13 Στις γραπτές της παρατηρήσεις, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής απόφασης είναι απαράδεκτη διότι, δεδομένης της καταργήσεως του βασιλικού διατάγματος 1470/2007, η απάντηση του Δικαστηρίου επί του υποβληθέντος ερωτήματος στερείται σημασίας για την επίλυση της ενώπιον του Tribunal Supremo εκκρεμούς διαφοράς.

14 Συναφώς, η προαναφερθείσα κυβέρνηση επικαλείται τη νομολογία του Tribunal Supremo, κατά την οποία «δεδομένου ότι η ευθεία προσφυγή κατά διατάξεων γενικής ισχύος συνιστά ένδικο βοήθημα, το οποίο αποβλέπει στην εξάλειψη από την εθνική έννομη τάξη διατάξεων που έχουν θεσπιστεί από φορείς κανονιστικής εξουσίας, οσάκις αυτές αντιβαίνουν στον νόμο και όχι στην έκδοση αποφάσεως επί αιτημάτων ιδιωτών που απορρέουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση μεταξύ του ιδιώτη προσφεύγοντος και της διοικήσεως, το ένδικο αυτό βοήθημα καθίσταται άνευ αντικειμένου όταν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, η κανονιστική διάταξη έχει εξαλειφθεί, με οιοδήποτε άλλο τρόπο, από την έννομη τάξη».

15 Κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, το Tribunal Supremo έχει εξάλλου ήδη κρίνει ως στερούμενη αντικειμένου μια προγενέστερη προσφυγή που άσκησε η Unió de Pagesos de Catalunya κατά του βασιλικού διατάγματος 1617/2005, το οποίο είχε καταργηθεί με το βασιλικό διάταγμα 1470/2007. Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε επιπλέον ότι η εκ μέρους μιας άλλης ενώσεως γεωργών ασκηθείσα προσφυγή ακυρώσεως κατά του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 είχε επίσης καταστεί άνευ αντικειμένου και, ως εκ τούτου, έθεσε στο αρχείο την προσφυγή αυτή, με το σκεπτικό ότι το βασιλικό διάταγμα 1470/2007 είχε καταργηθεί με το βασιλικό διάταγμα 1612/2008.

16 Κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με την οποία το Δικαστήριο τους παρέχει τα ερμηνευτικά στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1992, C-83/91, Meilicke, Συλλογή 1992, σ. I-4871, σκέψη 22, της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-380/01, Schneider, Συλλογή 2004, σ. I-1389, σκέψη 20, και της 24ης Μαρτίου 2009, C-445/06, Danske Slagterier, Συλλογή 2009, σ. I-2119, σκέψη 65).

17 Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, για τα ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ισχύει το τεκμήριο ότι είναι λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., ιδίως, αποφάσεις της

5ης Δεκεμβρίου 2006, C-94/04 και C-202/04, Cipolla κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-11421, σκέψη 25, καθώς και της 1ης Ιουνίου 2010, C-570/07 έως C-571/07, Blanco Pérez και Chao Gómez, Συλλογή 2010, σ. I-4629, σκέψη 36).

18 Η αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο στο πλαίσιο των αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη, και όχι στη διατύπωση συμβουλευτικών γνωμών για ζητήματα γενικά ή υποθετικά (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger, Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 32, της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, C-478/07, Budějovický Budvar, Συλλογή 2009, σ. I-7721, σκέψη 64, και της 11ης Μαρτίου 2010, Attanasio Group, C-384/08, Συλλογή 2010, σ. I-2055, σκέψη 28).

19 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το Tribunal Supremo φρονεί ότι, παρά την κατάργηση των διατάξεων του βασιλικού διατάγματος 1470/2007, το ζήτημα κατά πόσον το άρθρο 42, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003 είναι αντίθετο προς το εν λόγω διάταγμα παραμένει λυσιτελές εξαιτίας του ότι τα βασιλικά διατάγματα 1612/2008 και 1680/2009 επανέλαβαν το περιεχόμενό του, με αποτέλεσμα να ενδέχεται να ασκηθούν και άλλες προσφυγές ενώπιόν του για το ίδιο ζήτημα.

20 Στην απάντησή του στο έγγραφο της 21ης Ιανουαρίου 2011, με το οποίο το Δικαστήριο του ζήτησε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 104, παράγραφος 5, του Κανονισμού του Διαδικασίας, να διευκρινίσει κατά πόσον η κατάργηση του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 και η νομολογία που επικαλείται η Ισπανική Κυβέρνηση στις γραπτές της παρατηρήσεις επηρεάζουν τη λυσιτέλεια της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, το Tribunal Supremo επιβεβαίωσε ότι η κατάργηση του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 δεν έθετε υπό αμφισβήτηση το παραδεκτό της αιτήσεώς του εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Συναφώς, υπενθύμισε, αφενός, ότι το περιεχόμενο του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο b, του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 ενσωματώθηκε στα μεταγενέστερα αυτού διατάγματα, με αποτέλεσμα να ενδέχεται να ασκηθούν και άλλες προσφυγές ενώπιόν του για το ίδιο ζήτημα. Αφετέρου, το Tribunal Supremo ανέφερε ότι η εκ μέρους της Ισπανικής Κυβερνήσεως επικληθείσα νομολογία δεν ασκεί εν προκειμένω επιρροή, δεδομένου ότι η κατάργηση του βασιλικού διατάγματος 1470/2007 δεν έλαβε χώρα διαρκούσης της ενώπιόν του εκκρεμούσας διαδικασίας και ότι τα διατάγματα 1612/2008 και 1680/2009

προβλέπουν πανομοιότυπες προϋποθέσεις για την πρόσβαση των νεαρών γεωργών σε δικαιώματα ενισχύσεως από το εθνικό απόθεμα.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ενδιαφέρον που αποδίδει το Tribunal Supremo στην απάντηση που θα δώσει το Δικαστήριο επί του υποβληθέντος ερωτήματος δεν συνδέεται με την ενώπιόν του εκκρεμή υπόθεση, αλλά με το ότι ενδέχεται να ασκηθούν ενώπιόν του προσφυγές με αντικείμενο την ακύρωση παρόμοιων διατάξεων.

22 Κατά τα λοιπά, επισημαίνεται ότι ούτε το Tribunal Supremo στο έγγραφό του της 2ας Μαρτίου 2011 ούτε οι διάδικοι κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία μπόρεσαν να εξηγήσουν κατά πόσον η διαφορά της κύριας δίκης δεν έχει καταστεί άνευ αντικειμένου κατόπιν της καταργήσεως του βασιλικού διατάγματος 1470/2007. Σημειωτέον, επίσης, ότι, λαμβανομένης υπόψη της δικογραφίας που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο, η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι προφανώς υποθετικής φύσεως.

23 Οσάκις όμως αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι τέτοιας φύσεως, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να παράσχει στο Δικαστήριο στοιχεία που θα του επιτρέψουν να αντιληφθεί το πραγματικό και συγκεκριμένο ενδιαφέρον το οποίο παρουσιάζει μολοταύτα η αίτηση αυτή για τη διαφορά της κύριας δίκης.

24 Εν προκειμένω, επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι, στο έγγραφό του της 2ας Μαρτίου 2011, το Tribunal Supremo αρκέστηκε στην επιβεβαίωση ότι η εκ μέρους της Ισπανικής Κυβερνήσεως επικληθείσα νομολογία δεν έχει εφαρμογή επί της προσφυγής της κύριας δίκης που «παραμένει επίκαιρη», χωρίς εντούτοις να παράσχει σχετικώς σαφείς εξηγήσεις.

25 Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη λόγω του υποθετικού της χαρακτήρα.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ισπανία) με απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010 είναι απαράδεκτη λόγω του υποθετικού της χαρακτήρα.

(υπογραφές)